

آیا مصرف موضعی شیر مادر در بندناف نوزادان تازه متولد شده روی استقرار باکتری‌ها تأثیر دارد؟

مهین تفضلی^۱ (M.Sc)، لیلا امیری‌فراهانی^{۲*} (M.Sc)، اشرف محمدزاده^۳ (M.D)، حبیب‌الله اسماعیلی^۴ (Ph.D)، کیارش قزوینی^۵ (Ph.D)

۱- دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه مامایی

۲- دانشگاه علوم پزشکی اراک، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه مامایی

۳- دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مرکز تحقیقات نوزادان بیمارستان امام رضا (ص)

۴- دانشگاه علوم پزشکی مشهد، گروه آمار زیستی

۵- دانشگاه علوم پزشکی مشهد، گروه میکروبیولوژی

چکیده

سابقه و هدف: بندناف یکی از مهم‌ترین مکان‌ها جهت استقرار باکتری‌ها بعد از تولد است و به سرعت بعد از تولد باکتری‌های موجود در دستگاه تناسلی مادر و محیط در بندناف استقرار می‌یابند. از دیر باز روش‌های متفاوتی جهت مراقبت از بندناف نوزادان استفاده می‌شود که برخی از آن‌ها اثرات نامطلوبی برای نوزاد ایجاد می‌کنند و ممکن است حتی باعث تاخیر در افتادن بندناف شود و تاخیر در افتادن بندناف باعث افزایش استقرار باکتری‌ها در آن می‌شود. با توجه به این‌که تاکنون هیچ کارآزمایی بالینی در زمینه اثرات مصرف موضعی شیر مادر روی استقرار باکتری‌ها در بندناف انجام نشده است، هدف این پژوهش مقایسه مصرف موضعی شیر مادر و خشک نگه داشتن بندناف روی استقرار باکتری‌ها در بندناف نوزادان تازه متولد شده است.

مواد و روش‌ها: این کارآزمایی بالینی در زایشگاه ام‌البنین (س) مشهد در سال ۱۳۸۵ انجام شد. ۱۵۰ نوزاد با سن حاملگی ۳۷-۴۲ هفته، تک قلو و ظاهراً سالم بود که به صورت تصادفی در دو گروه مصرف موضعی شیرمادر و خشک نگه داشتن بندناف قرار گرفتند. به همه مادران در هر دو گروه طی ۳ ساعت بعد از زایمان در مورد مراقبت از بندناف به صورت چهره به چهره توسط پژوهش‌گر و با استفاده از جزوه آموزشی، آموزش داده شد. در گروه مصرف موضعی شیرمادر، به همه مادران توصیه شد که از ۳ ساعت بعد از تولد مالیدن شیرمادر به قسمت باقیمانده بندناف و لبه بریده شده آن را شروع کرده و این کار را دو بار در روز تا دو روز بعد از افتادن بندناف ادامه دهند و در گروه خشک نگه داشتن بندناف، توصیه شد که هیچ ترکیبی در قسمت باقیمانده بندناف استفاده نکنند. در هر دو گروه با استفاده از سواب عاری از میکروب سه ساعت و روز سوم بعد از تولد نمونه‌هایی از بندناف گرفته شد. نوع و تغییرات استقرار باکتری‌ها در بندناف در دو گروه مورد سنجش قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج مطالعه نشان داد با کنترل اثر متغیرهای مداخله‌گر از نظر تغییرات استقرار باکتری استافیلوکوکوس اپیدرمیدیس، استافیلوکوکوس اورئوس، اشیرشیاکلی و کلبسیلا تفاوت آماری معنی‌داری بین دو گروه وجود دارد به طوری که استقرار باکتری غیر بیماری‌زا استافیلوکوکوس اپیدرمیدیس در گروه مصرف موضعی شیر مادر بیش‌تر از گروه خشک نگه داشتن بندناف است (۴۹٫۲٪ در مقابل ۳۱٫۶٪، $p=0/002$) همچنین اسقرار باکتری‌های بیماری‌زا استافیلوکوکوس اورئوس، اشیرشیاکلی و کلبسیلا در گروه مصرف موضعی شیر مادر کم‌تر از گروه خشک نگه داشتن بندناف بود (۳۱٫۲٪، ۱۶٫۴٪، ۱۴٫۴٪ در مقابل ۲۸٫۱٪، ۲۸٫۱٪، ۴۵٫۶٪) که این تفاوت‌ها با $p<0/05$ از نظر آماری معنی‌دار بوده است و از نظر سایر گونه‌های باکتری تفاوت آماری معنی‌داری دیده نشد. نتایج مطالعه نشان داد تفاوت آماری معنی‌داری بین دو گروه از نظر میانگین زمان افتادن بندناف دیده شد ($p=0/016$) به طوری که میانگین زمان افتادن بندناف در گروه مصرف موضعی شیرمادر ($152/42 \pm 48/804$) کم‌تر از گروه خشک نگه داشتن بندناف ($175/57 \pm 59/57$) بود.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد، مصرف موضعی شیرمادر در قسمت باقیمانده بندناف، استقرار باکتری‌ها در بندناف را کاهش می‌دهد و می‌تواند به عنوان یک روش آسان، ارزان و غیرتهاجمی جهت مراقبت از بندناف مورد استفاده قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: بندناف، مصرف موضعی شیرمادر، استقرار باکتری، خشک نگه داشتن بندناف

مقدمه

به طور کلی سالانه یک میلیون مرگ نوزاد در جهان به